

Kinderwens

Kinderwens, het woord staat (nog) niet in van Dale, maar wel in een brief van de Minister van volksgezondheid, welzijn en sport 'De terugloop van het aantal donoren zal leiden tot langere wachttijden voor paren met een kindwens'¹ Uit het zinsverband valt af te leiden dat het niet gaat om de wens van het kind, maar om de wens van paren (man/vrouw of vrouw/vrouw) om kinderen voort te brengen, een wel heel pregnant gebruik van de genitivus objectivus. In de praktijk van de kunstmatige inseminatie met zaad van een donor (KID) wordt gewerkt met 'A- en B-lokecten'. Bij het A-loket melden zich donoren die anoniem willen blijven, het B-loket is bestemd voor donoren die geen bezwaar hebben tegen de verschaffing van 'persoonsidentificerende' gegevens. Tweederde van alle inseminaties vindt plaats met zaad van een anonieme donor. Uit het aanhangige voorstel van wet 'donorgegevens kunstmatige inseminatie' blijkt dat de anonimiteit niet volledig is gewaarborgd. De persoonsidentificerende gegevens van de donor worden op verzoek van het donorkind, dat de leeftijd van zestien jaar heeft bereikt, aan hem verstrekt, ook indien de donor daarmee niet instemt, indien na afweging van de belangen van het kind en die van de donor, alle omstandigheden in aanmerking genomen, de belangen van het kind zo zwaar wegen dat verstreking niet achtelwege dient te blijven.

Wat zal het effect zijn van de mogelijke opheffing van de anonimiteit voor de bereidheid van donoren om zich te melden bij het A-loket? In opdracht van de Minister wordt thans een inventariserend onderzoek gedaan naar de opvattingen van spermadonoren. In afwachting van het gereedkomen van dit onderzoek (eind 1999) is de behandeling van het wetsvoorstel opgeschort.²

En de wensen van het kind? Wil ik weten wie mijn donovader is? Wat zijn de wensen van kinderen die weten dat zij KID-kind zijn? De regering is bewust niet ingegaan op het advies van de Raad van State om door middel van wetenschappelijk (jeugdpsychiatrisch) onderzoek een antwoord op die vraag te verkrijgen. Kan, bij gebreke hiervan, inzicht worden geput uit literatuuronderzoek? Caroline Forder heeft zich laten inspireren door een komedie 'The importance of being Ernest' van Oscar Wilde en de daarin figurerende vondeling Jack Worthing, die na een lange speurtocht zijn *upper class roots* ontdekt. Zij schrijft

'Hoewel het toekennen van een recht op afstammingsgegevens een romantisch trekje niet ont-

zegt kan worden, is de behoefte aan zo'n recht niet wetenschappelijk aangetoond'³

De leden van de D66-fractie hebben zich laten leiden door een zwaardere vorm van literatuur: het drama. Zij zijn van oordeel dat de uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek niet doorslaggevend zijn en gewagen van een drama, als het kind te horen krijgt dat de donor weigert toestemming te verlenen tot de onthulling van zijn identiteit. Ter bescherming van de kwetsbare belangen van het kind willen zij hem de toegang tot de persoonsidentificerende gegevens van de donor onthouden.⁴

Ten slotte de hoogste vorm van drama: de Griekse tragedie. De, niet wetenschappelijk gefundeerde, hypothese van de D66-leden, dat de gevolgen van kennisneming van de persoonsidentificerende gegevens van zeer ernstige psychische aard zijn, wordt bevestigd door de lotgevallen van Oedipus, koning van Thebe. Bij zijn speurtocht naar de identiteit van zijn echte vader, doodt hij, bij wijze van zelfverdediging, een anonieme man. Hij deelt vervolgens het bruidsbed met een vrouw bij wie hij vier kinderen verwekt. Zonder ophouden speurt hij verder. De gevolgen van zijn obsessieve zoektocht naar de waarheid zijn verpletterend: de anonieme man is zijn vader, de vrouw zijn moeder. Zij verhangt zich, Oedipus doorsteekt bij zichzelf beide ogen. Zo samengevat is het *soap*, maar dat geldt niet voor de wijze waarop Sofocles gestalte heeft gegeven aan dit scenario. Zijn *Oedipus Rex* biedt, overtuigender dan welk empirisch onderzoek ook, inzicht in een grondervaring van de sociale psychologie: de ondraaglijke last van een half onthuld geheim omtrent de eigen identiteit. Het verhaal van Oedipus heeft bovendien de eeuwigheidswaarde van de mythe: nooit gebeurd, altijd waar.

De opheffing van de anonimiteit is in het wetsvoorstel afhankelijk van een afweging van belangen: de ernst van de wens van het kind om te weten wie zijn biologische vader is, moet worden afgewogen tegen hetgeen de donor daartegen aanvoert ('als medisch student heeft hij uit ideële motieven zijn zaad ingeleverd bij het A-loket, maar nu vele jaren later, en inmiddels landelijk bekend politicus, vreest hij dat zijn biologische dochter haar levensverhaal verkoopt aan bladen die de Themis-lezer slechts onder ogen krijgt bij de kapper'). Met betrekking tot een kind dat op natuurlijke wijze is verwekt door een voor hem onbekende vader, heeft de Hoge Raad een dergelijke afweging van belangen ('alle omstandigheden in aanmerking genomen') van de hand ge-

1 FK 1997-1998 23 207, nr 9 p 3

2 TK 1998-1999 23 207 nr 12

3 Ars Acqui 1998, p 87 c v

4 TK 1997-1998 23 207 nr 10 p 4

wezen en vervangen door een heldere rangorde tussen het recht van een meerderjarig buitenechtelijk kind om te weten door wie het is verwekt en het recht van de moeder om dit, ook tegenover haar kind, verborgen te houden. Het recht van het kind prevaleert.

‘Behalve door het vitaal belang van dit recht voor het kind, wordt deze voorrang daardoor gewettigd dat de natuurlijke moeder in de regel mede verantwoordelijkheid draagt voor het bestaan van dat kind.’

Voor de voorrang van het recht van het KID-kind om te weten wie zijn biologische vader is, gelden vergelijkbare redenen. Zijn belang is niet minder vitaal, en ook de donor draagt mede verantwoordelijkheid voor het bestaan van het kind.

De leden van de D66-fractie hebben zonder twijfel gelijk als zij wijzen op het drama waarin het kind verwickeld raakt als het een procedure moet voeren,

waarin de authenticiteit van zijn wens om de identiteit van zijn biologische vader te kennen, wordt afgewogen tegen diens redenen om zijn KID-kind op dit punt in het ongewisse te laten. Maar het is heel goed mogelijk om aan deze premisse een tegengestelde conclusie te verbinden: ontzeg niet, zoals de leden van de D66-fractie willen, aan het kind het recht op persoonsidentificerende gegevens, maar ontzeg aan de ‘wensmoeder’ het recht om haar kinderwens te realiseren met behulp van zaad van een anonime donor. Vitaler nog dan het belang om te weten wie zijn donorgader is, is het belang van het kind om niet via het A-loket ter wereld te komen. Als in het jaar 2000 het debat over de wet donorgegevens kunstmatige inseminatie wordt heropend, verdient het volgende voorstel overweging: sluiting van het A-loket.

JHN